

УДК 72.012

*Бородай С.П., ст. викладач
Бородай Д.С., канд. арх., доцент
Сумський національний аграрний університет*

РИСУНОК В ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВІЙ ТА АРХІТЕКТУРНІЙ КОМПОЗИЦІЇ

Анотація. У статті розглянуто питання професійної підготовки фахівців-архітекторів з точки зору гармонійного комплексного розвитку їх творчого потенціалу, збалансованого поєднання традиційних класичних прийомів архітектурної творчості та інформаційних технологій.

Ключові слова. Архітектурний рисунок, архітектурна графіка, клаузура, ескіз-ідея, комп'ютерне моделювання.

Мета дослідження. Аналіз впливу архітектурного рисунка на формування загальної ідеї та формування виразної архітектурної композиції.

Постановка проблеми. Сучасне архітектурне проектування є процес традиційно творчий і водночас нерозривно пов'язаний з розвитком науково-технічного прогресу, дотичний з одного боку до мистецтва і з іншого до високих інформаційних технологій. Визначення збалансованого співвідношення даних складових є актуальною проблемою сучасної архітектурної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Те, що професія архітектора починається з малюнка – це загальновідомий постулат, який, на щастя, міцно тримається у суспільній свідомості сучасного людства, і не дарма. Адже крилаті вислови і афоризми геніїв різних віків: «Малюнок - це найвища точка і живопису, і скульптури, і архітектури» (Мікеланджело); «Не довіряйте архітекторові, що не вміє малювати» (Д.Дідро), «Тільки рука (архітектора) встановлює зв'язок між свідомістю і підсвідомістю» (З. Хадід) пережили покоління і підтверджені

архітектурною практикою. Ці думки завжди були квінтесенцією професійної архітектурної діяльності, а формула «Архітектор мислить на папері» безальтернативним варіантом творчого архітектурного пошуку.

Зараз, за часів інформаційних технологій, комп'ютерне проектування займає все більше і більше місця в проектній діяльності практикуючих архітекторів, а також в навчальних програмах вузів. При цьому іноді складається враження, що традиційний архітектурний рисунок відходить на другий план, що він не так важливий для архітекторів, як це було раніше, що

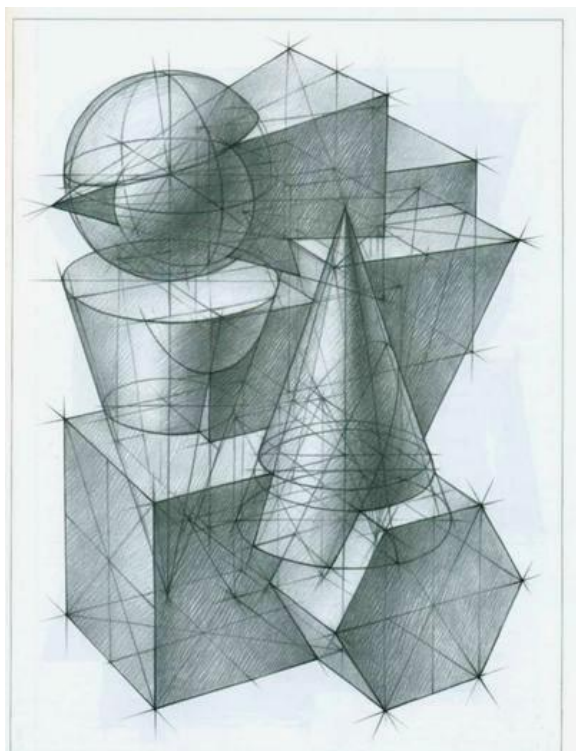

Рис.1. Конструктивна побудова геометричної форми.
Студентська робота

без нього можна обійтися в процесі архітектурної творчості. Однак, рисунок архітектора - це особлива графіка, особливі канони, особливі завдання. У малюнку архітектора метою є пізнання конструктивної природи об'єкта, в той час як мета, наприклад, художника полягає в створенні самобутнього художнього образу, створеного завдяки емоційному сприйняттю побаченого. Досвід останніх років показує, що без професійного конструктивного рисунка у архітектора виникають проблеми творчого характеру, бо під час розробки клаузури, ескізу у нього включається фактор уяви, і все, що

може його зупинити - це власна фантазія.

Дана проблематика вивчається і обговорюється останніми роками багатьма вченими, теоретиками і практикаками в галузі архітектури. Так видатні вітчизняні метри архітектури та містобудування Я.Чернихов, В.Єжов, В.Штолько були не тільки визнаними майстрами-зодчими, вмілими художниками, а й дослідниками в царині архітектурного рисунка, які глибоко аналізували його вплив на генерацію архітектурної композиції як ідеї, так і

завершеного творіння. «При фіксуванні своїх уявлень на рисунку архітектор міг вводити деякі нововведення і композиційні вольності, мав можливість показати нові, часто більш досконалі засоби, за допомогою яких можна більш повно і просторово виявити багатство наших уявлень і задумів», - писав свого часу Я.Чернихов.

Знакові представники сучасних течій в архітектурі – Ф.Гері, Н.Фостер, З.Хадід попри широке застосування комп'ютерних технологій у проектуванні віддавали належне ручній архітектурній графіці, як джерелу витoku архітектурної думки. «Я ніколи не сприймала свої паперові роботи просто як малюнки, вони були інструментом виробництва реальності», - пише З.Хадід.

Переваги ручного ескізування в порівнянні з комп'ютерним моделюванням описуються у багатьох роботах сучасних теоретиків і практиків архітектури. Так, наприклад, російський архітектор О.Максимов, професор МАРХІ, розповідає про переваги архітектурного рисунка перед цифровими технологіями, проводячи аналіз творчості провідних майстрів архітектури.

Відомий німецький архітектор, художник-графік, автор багатьох знакових об'єктів сучасної архітектури С.Чобан, в одному з інтерв'ю відзначає: «Для мене архітектурний рисунок - це повноцінний і самостійний

Рис.2. С.Чобан. Нашарування міста. 2014р.
Сепія, акварель. Виставка «Realtà e Fantasia»

вид мистецтва, що дозволяє мені максимально точно висловити моє відчуття простору, деталі, поверхні, тобто всього того, що складає суть архітектури ». Массіміліано Фуксас, італійський універсал архітектурного стилю, розробник супермодернових неоконструктивістських об'єктів навчає студентів-

архітекторів усього світу методики архітектурного проектування за такою схемою: перший етап проектування – начерк – ескіз - рисунок. Спочатку треба згенерувати ідею і зафіксувати її на папері; в цьому випадку архітектурний рисунок є найприйнятнішою формою візуалізації об'ємно-просторового задуму, простим і динамічним способом. Тільки потім - макет і тільки за тим - віртуальне моделювання.

Архітектурний рисунок є однією з провідних дисциплін у навчанні архітектора. Образотворчі дисципліни, спрямовані на формування творчої особистості здючого-митця включені до навчальних планів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів з першого до останнього року навчання у вигляді курсів рисунка, живопису, об'ємно-просторової композиції, архітектурної графіки, архітектурного проектування та інших дисциплін. Архітектор повинен постійно прагнути до досконалішого вирішення проблем проектування, і рисунок - один із засобів досягнення даного завдання. Метою творчої архітектурної діяльності є створення гармонійного, комфортного у всіх відношеннях середовища перебування людини . Щоб створити щось прекрасне, необхідно вміти творчо сприймати інформацію, конструктивно аналізувати її, співставляти зі своїми вміннями та смаками і доступно викладати її на папері.

Для успішної роботи в архітектурному проектуванні необхідно виховувати в собі і розвивати здатність помічати незвичайне в звичайному, бути спостережливим, критичним і проникливим. Набутий досвід в сфері образотворчої діяльності є одним з критеріїв професіоналізму майбутніх

архітекторів. Володіючи технікою малюнка, здючий образно і логічно пізнає нескінченне розмаїття навколишнього світу, фіксує свої різноманітні ідеї для подальшої можливості їх втілення, висловлює

Рис.3. Вправа з об'ємно-просторової композиції.

Студентська робота

засобами зображувального типу свої думки і почуття в композиційно сформованих

образах. Тільки малюнок дозволяє передати наші уявлення незалежно від усіх існуючих постулатів, прийомів і підходів, тобто створити такі інтелектуальні просторові структури, які говорили б на повну силу про поставлене завдання, але не були б пов'язані вимогою їх обов'язкової функціонально-прикладної придатності.

Рис.4. Вправа з архітектурної графіки (точкова графіка).

Студентська робота

В процесі навчання в архітектурних навчальних закладах підготовка майбутніх фахівців з образотворчих дисциплін здійснюється на трьох ієрархічних рівнях:

репродуктивному, репродуктивно-креативному і, нарешті, творчому.

Такий підхід забезпечує у студентів поступове формування професійної майстерності. Особливо ефективно це відбувається при поєднанні суміжних дисциплін: рисунка, живопису, архітектурної графіки, архітектурного проектування.

Навчальний рисунок з натури, заснований на ґрунтовному спостереженні, вивченні та аналізі є головною класичною формою навчання. Він вчить максимально правдоподібно передавати предмети, відчувати і бачити пропорції, конструктивну побудову форми, її характерні особливості, матеріал, фактуру. Рисунок дає основоположні теоретичні знання і практичні навички. Знання включають в себе основи спостережної перспективи, деякі питання фізики (закони поширення світла), поняття про світлотіньові співвідношення (тон), основи пластичної анатомії людини і тварин. Архітектурний малюнок не завжди відповідає критеріям класичного образотворчого мистецтва, тим більше не завжди зрозумілий для пересічного

непрофесійного глядача. Рисунки архітекторів іноді не відзначаються графічною майстерністю, точністю пропорцій та правильністю побудови. Головна їхня цінність - в здатності зобразити ідею, оригінальну форму, фактуру, незвичайну деталь, настрій, образ або силует.

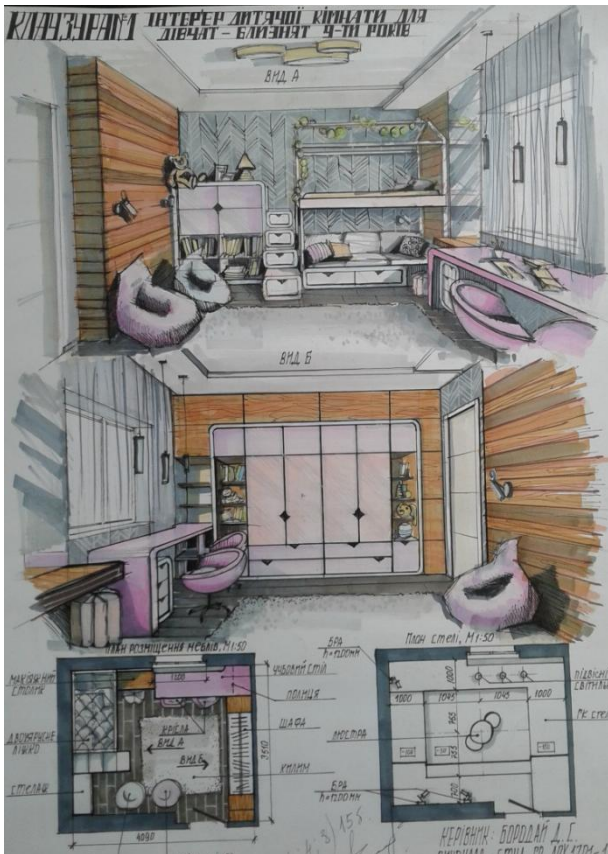

Рис.5. Клаузура інтер'єру дитячої кімнати. Студентська робота

Студентські клаузури цікаво розглядати і вивчати як прояв стрімкої свіжої архітектурної думки, не обмеженої рамками традиційних уявлень і норм. Особливий інтерес представляють початкові стадії проектування, коли образ ще не знайдений, і в різноманітті пересічних ліній можна побачити силует або характер майбутнього проекту. Начерки перших клаузур цікаво порівнювати з побудованими архітектурними об'єктами; ще більший інтерес викликають замальовки, що залишилися не втіленими, це дає можливість пофантазувати, як би

виглядало архітектурне середовище в разі реалізації іншої ідеї.

Висновки. Образотворча діяльність є невід'ємною частиною професійної діяльності архітектора, рівень здійснення якої повинен дозволяти йому знаходити рішення з високим ступенем індивідуальності, оригінальності та унікальності створюваних ним проектів.

Багато сучасних теоретиків підкреслюють, що архітектурний рисунок не повинен зникнути з вузівських програм, а навпаки повинен бути визнаний одним з найважливіших предметів у розвитку студента, як майбутнього архітектора. Адже всі завдання архітектурного рисунка спрямовані на розширення творчих можливостей, чи то зображення геометричних форм,

архітектурних деталей, просторових композицій. Виконуючи ці завдання, майбутні архітектори розвивають свою фантазію, вчаться правильно komponувати, абстрактно мислити, формують свій індивідуальний почерк, розвивають об'ємно-просторову уяву і досконалість візуального сприйняття.

Література

1. Ежов В.И. Эскизная графика архитектора // Киев:СИМВОЛ-Т., 2003 г.,329 с.
2. Чернихов Я. О. Архитектурные фантазии// Ленинград: «Международная книга», 1933. 180 с.
3. Осмоловская О.В., Мусатов А.А. Рисунок по представлению// Архитектура-С. М., 2012, 346с.
4. Кокорина Е. В. Архитектурный рисунок как креативная составляющая языка профессиональных коммуникаций // Автореф. канд. дисс. Воронеж, 2011. 24 с.
5. Кравченко М. И. Значение рисунка в проектной деятельности архитектора // Молодой ученый. 2017. №42. С. 16-18
6. Прокудина Р. Р. Преимущества архитектурного рисунка //Архитектон: известия вузов. 2015. № 50 (Приложение). URL: http://archvuz.ru/numbers/2015_22/15
7. Сергей Кузнецов. Архитектурный рисунок. URL: <http://sergey-kuznetsov.com/ru/news>
8. Sergei Tchoban. Architectural Drawings. Italy, Skira, 2015. arch:speech URL: <http://archspeech.com/article/sergey-choban-arhitekturnye-risunki>
9. Заха Хадид (Zaha Hadid). URL: <http://www.archplatforma.ru/?act=2&tgid>

